

Wydział, kierunek: WFiIS, FT	Imię i nazwisko: Marcin Mikołajczyk	Rok: 4	Grupa: 1
Data wykonania: 20 października 2025	Data oddania: 20 października 2025	OCENA:	

Laboratorium 2

1 Metoda czasu urojonego

Celem projektu było zbadanie stanów własnych jednowymiarowego Hamiltonianu $\hat{H}$ w nieskończonej studni potencjału. Problem sprowadza się do rozwiązania równania Schrödingera:

$$\hat{H}\Psi = E\Psi \quad (1)$$

gdzie Hamiltonian ma postać $\hat{H} = -\frac{\hbar^2}{2m} \frac{d^2}{dx^2} + V(x)$.

Zastosowana metoda czasu urojonego polega na iteracyjnym stosowaniu operatora $(1 - \alpha\hat{H})$ na dowolną funkcję falową Ψ , co "wytlumia" składowe o wyższych energiach, pozostawiając stan podstawowy. Algorytm iteracyjny ma postać:

$$\Psi_{new} := (1 - \alpha\hat{H})\Psi_{old} \quad (2)$$

gdzie α jest małym parametrem (krokiem czasowym).

1.1 Implementacja numeryczna

Obliczenia przeprowadzono na dyskretnej siatce $N = 300$ punktów, dla studni o szerokości $L = 100$ nm. Działanie Hamiltonianu na funkcję falową na siatce przybliżono wzorem:

$$H\Psi(i) = -\frac{\hbar^2}{2m} \frac{\Psi(i+1) + \Psi(i-1) - 2\Psi(i)}{\Delta x^2} + V_i\Psi(i) \quad (3)$$

W każdej iteracji funkcja falowa była normalizowana zgodnie z regułą:

$$I = \sum_{i=0}^N |\Psi(i)|^2 \Delta x, \quad \text{a następnie} \quad \forall_i \Psi(i) := \frac{\Psi(i)}{\sqrt{I}} \quad (4)$$

Dla tak znormalizowanej funkcji, wartość oczekiwaną energii obliczano jako:

$$\langle E \rangle = \sum_{i=0}^N \Psi(i) H\Psi(i) \Delta x \quad (5)$$

Iteracje przerywano, gdy zmiana energii między krokami była mniejsza niż $tol = 1 \times 10^{-6}$ meV:

$$|\langle E \rangle_{old} - \langle E \rangle_{new}| < tol \quad (6)$$

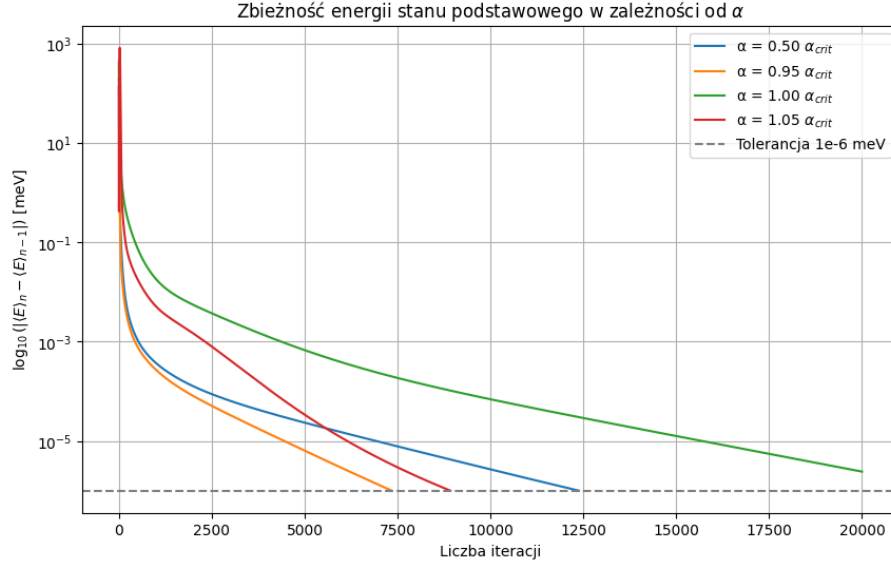
2 Zbieżność metody czasu urojonego

Zbadano zbieżność procesu dla różnych wartości α .

Dla stałego potencjału, optymalna (i krytyczna) wartość tego parametru wynosi:

$$\alpha_0 = \frac{m\Delta x^2}{\hbar^2} \quad (7)$$

Dla badanej siatki obliczono krytyczną wartość parametru α_0 , która wyniosła 2.658 230 a.u. (co odpowiada $7.233\,470 \times 10^4 \text{ meV}^{-1}$).

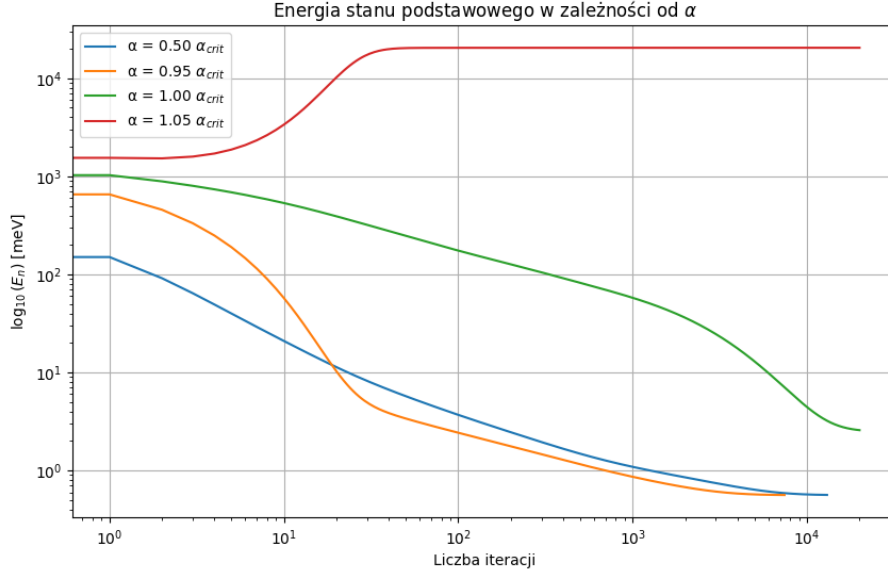

Rysunek 1: Zbieżność energii stanu podstawowego w zależności od α

W celu zbadania wpływu parametru α na zbieżność, przeprowadzono symulacje dla trzech różnych wartości. Wyniki zebrano w Tabeli 1.

Tabela 1: Wyniki zbieżności dla różnych wartości α (dla $\alpha_0 \approx 2.658$).

α/α_0	Wartość α (a.u.)	Liczba iteracji	Uzyskana E [meV]
≈ 0.50	1.329 115	12599	0.563809
≈ 0.95	2.525 319	7309	0.562512
≈ 1.05	2.791 142	10639	20472.9

Rysunek 2: Energia stanu podstawowego w zależności od α

Jak widać na Rysunku 2 oraz w Tabeli 1, dla wartości $\alpha > \alpha_0$ (wiersz ≈ 1.05) metoda nie zbiega do stanu podstawowego, lecz do znacznie wyższej energii. Ze względu na skończoną precyzję obliczeń, konieczne jest stosowanie $\alpha < \alpha_0$. Obserwujemy, że im α jest bliższe α_0 (porównując ≈ 0.95 z ≈ 0.50), tym liczba iteracji potrzebna do osiągnięcia zbieżności jest mniejsza (7309 vs 12599).

3 Pierwszy stan wzbudzony

Aby wyznaczyć pierwszy stan wzbudzony (Ψ_2), należy zapewnić jego ortogonalność do wyznaczonego wcześniej stanu podstawowego (Ψ_1). W tym celu po każdym kroku iteracji (2) stosowano procedurę ortogonalizacji Grama-Schmidta.

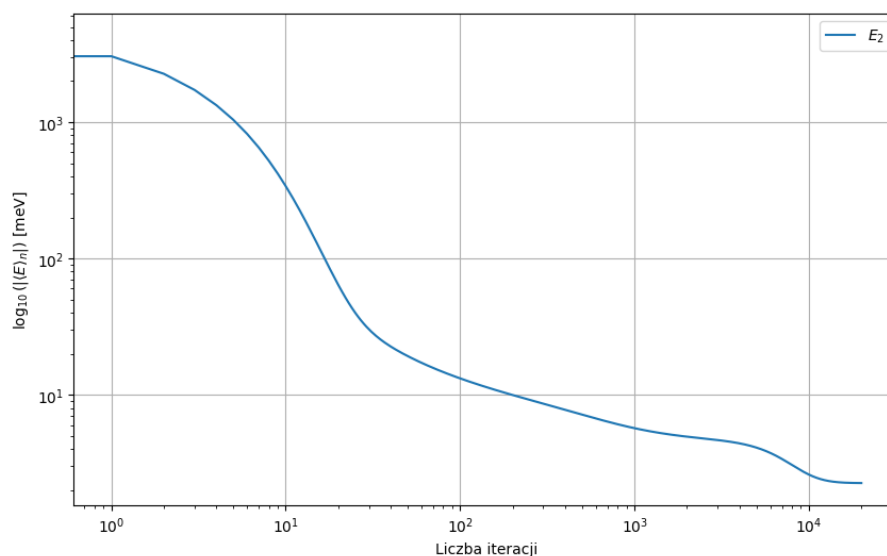
Najpierw obliczano rzut Ψ_2 na Ψ_1 :

$$c_1 = \langle \Psi_1 | \Psi_2 \rangle = \sum_{i=0}^N \Psi_1(i) \Psi_2(i) \Delta x \quad (8)$$

A następnie odejmowano tę składową od Ψ_2 :

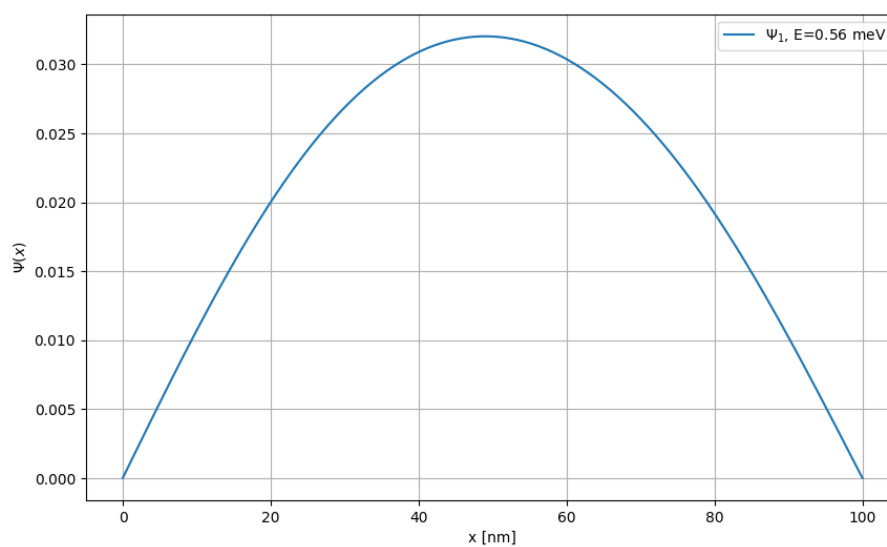
$$\Psi_2(i) := \Psi_2(i) - c_1 \Psi_1(i) \quad (9)$$

Proces zbieżności dla $\alpha = 0.99 \cdot \alpha_0$ (Rysunek 3) był równie szybki jak dla stanu podstawowego.

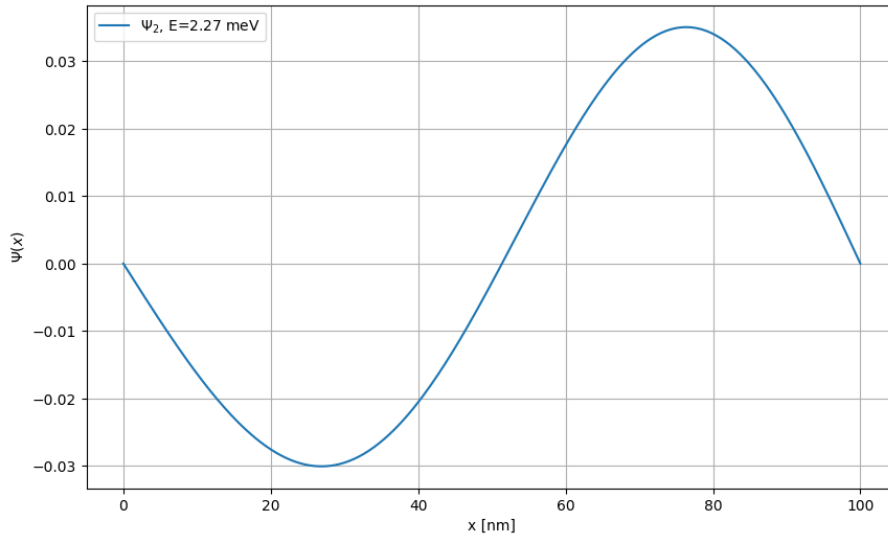

Rysunek 3: Zbieżność wartości oczekiwanej energii dla pierwszego stanu wzbudzonego ($n = 2$).

Wyznaczona wartość energii wyniosła $E_2 = 2.24317 \text{ meV}$, co różni się od wartości teoretycznej o zaledwie 0.09%. Kształty funkcji falowych dla stanów $n = 1$ (Rysunek 4) i $n = 2$ (Rysunek 5) są zgodne z oczekiwaniami (brak węzłów dla $n = 1$, jeden węzeł dla $n = 2$).

Rysunek 4: Funkcja falowa stanu podstawowego ($n = 1$) w nieskończonej studni potencjału.

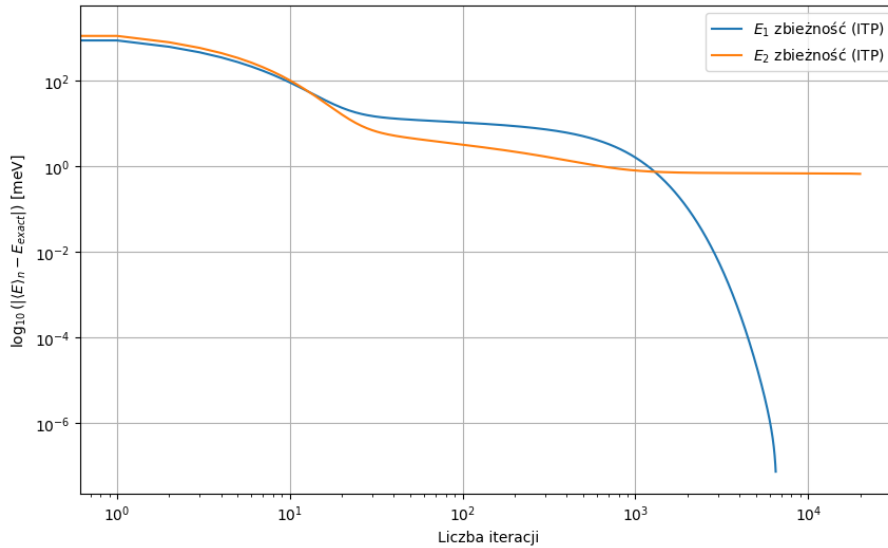

Rysunek 5: Funkcja falowa pierwszego stanu wzbudzonego ($n = 2$) w nieskończonej studni potencjału.

4 Nieskończona studnia potencjału z barierą

W ostatniej części zbadano stany własne w studni z dodatkową barierą potencjału umieszczoną pośrodku. Głębokość bariery wynosiła $W = 500$ meV. Tolerancję zbieżności zaokrąglono do 10^{-9} meV.

Zbieżność dla obu stanów w porównaniu z metodą strzałów przedstawiono na Rysunku 6.

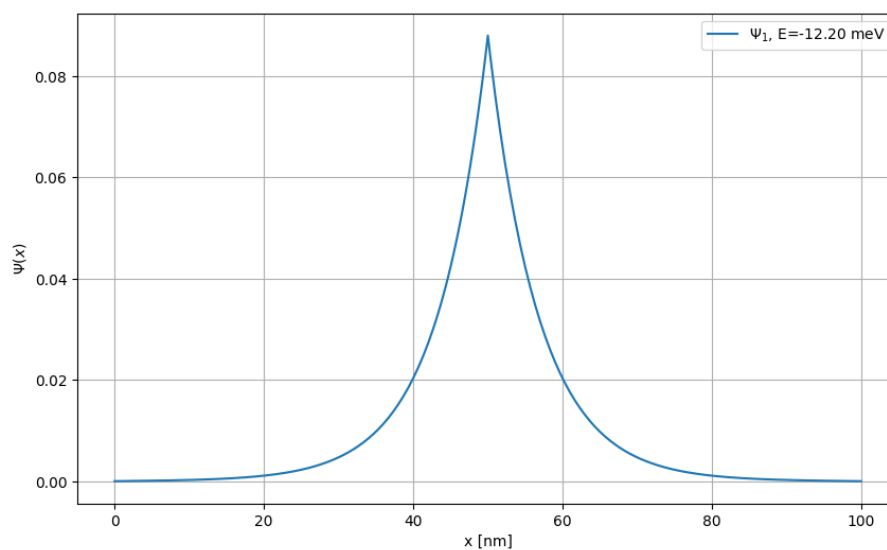

Rysunek 6: Zbieżność energii dla stanu podstawowego ($n = 1$) i pierwszego stanu wzbudzonego ($n = 2$) dla studni z barierą $W = 500$ meV.

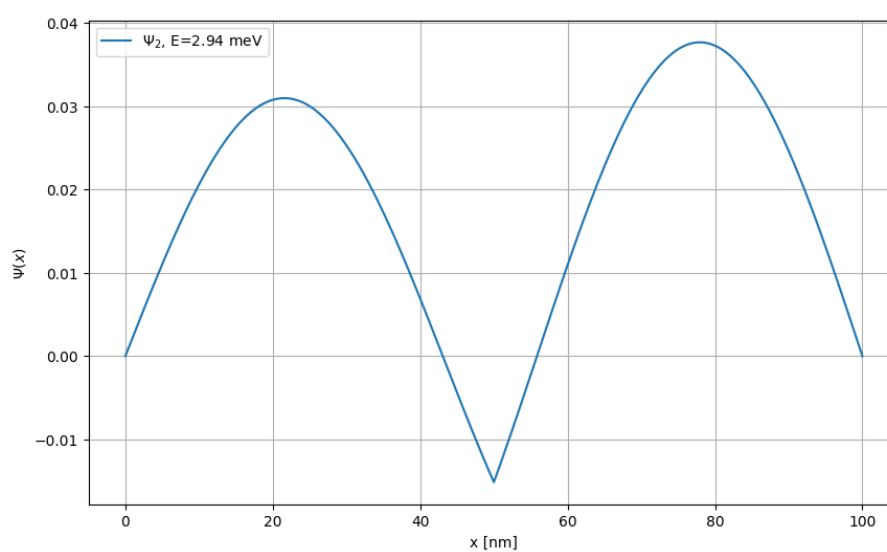
Uzyskano następujące wartości energii:

- **Stan podstawowy:** $E_1 = -12.2036$ meV. Ujemna energia oznacza stan związany wewnątrz "bariery" (obniżenia potencjału).
- **Stan wzbudzony:** $E_2 = 2.24517$ meV. Wartość ta jest, zgodnie z oczekiwaniami, niemal identyczna z energią E_2 dla studni bez bariery. Dzieje się tak, ponieważ stan $n = 2$ ma

węzeł w $x = L/2$, czyli tam, gdzie znajduje się bariera, przez co jest na nią "niewrażliwy". Funkcje falowe dla tego przypadku przedstawiono na Rysunkach 7 i 8.

Rysunek 7: Funkcja falowa $\Psi_1(x)$ z barierą

Rysunek 8: Funkcja falowa $\Psi(x)$ pierwszego stanu wzbudzonego ($n = 2$) dla studni z barierą $W = 500 \text{ meV}$.

Literatura

- [1] *Instrukcja do ćwiczenia UPEL MOFiT2, dostęp 20 października 2025*